

Madis Somelar Mirjam Puumeister

Ühiskonnaõpetuse töövihik 6. klassile

Väljaandja kinnitab töövihiku vastavust põhikooli riiklikule õppekavale ning haridus- ja teadusministeeriumi poolt õppekirjandusele kehtestatud nõuetele.

Madis Somelar, Mirjam Puumeister
Ühiskonnaõpetuse töövihik 6. klassile

Retsenseerinud Terje Hallik ja Riina Voltri
Toimetanud Mirjam Puumeister
Keeletoimetaja Piret Pöldver
Kujundanud Kristjan Allik, Heisi Väljak

Teine, muudetud ja täiendatud trükk 2017
Esmatrükk 2014

Fotod ja illustratsioonid

Shutterstock: Tyler Olson 72 (vasakul); ESB Professional 72 (paremal).
Wikimedia Comons: Boy 10 (paremal); Eaglestein 10 (vasakul); Pikne 15; Termer 33,
WikedKentaur 49 (keskel, vasakul); Mmh 49 (paremal); Quibik 54.
Scanpix Baltics: Mihkel Maripuu (Postimees)13.
MTÜ Eesti Naabrivalve 53.
Eesti skautide ühing 56.
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda 77 (all).
Eesti Aiandusliit 77 (üleval).
Euroopa Liidu tarbija nõustamiskeskus 87.

Allikad

Riigi Teataja, www.setomaa.ee, Eesti Töötukassa, www.õigusinfo.ee, Tarbijakaitseamet,
Daylight MTÜ, www.targaltinternetis.ee.

Kirjastus on püüdnud ühendust saada kõigi illustratsioonide autorite või nende volitatud esindajatega.
Palume neil, kellega me pole ühendust saanud, pöörduda kirjastuse Maurus poole.

ISBN 978-9949-559-64-0

Autoriõigus: Maurus Kirjastus OÜ, 2017

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

Töövihiku kasutajale

Käesoleva töövihiku koostamisel on lähtunud uuest põhikooli riiklikust õppekavast. Töövihik on kujundatud ja illustreeritud ajakohaselt ning õpitulemuste saavutamist toetavalt.

Kui õpikus käsitletakse kõige üldisemalt ühiskonna toimimist, siis töövihikus kinnistatakse õpikus käsitletud keskeid mõisteid konkreetsete ülesannete kaudu **1**. Näiteks on töövihiku ülesannetes näidatud, kuidas põimuvad omavahel Eesti ühiskonna ajalooline kujunemine ja tänapäevane Eesti. Kõik ajaloos olnud ja toimunud mõjutab meie nüüdisühiskonda ning ajaloo tundmine aitab paremini mõista praegust olukorda **2**.

6. klassi õpilase jaoks on aga kõige tähtsamad tema perekond, kool ja kodukoht. Nende tundmisest tulebki alustada, et kujuneda ettevõtlikuks, ennast teostavaks ja kaasinimestega arvestavaks ühiskonnaliikmeks. Kool ei seisa ühiskonnast väljaspool **3**!

Töövihikust leiad viiteid Statistikaameti kodulehele, Vikipeediale ja ka erinevatele internetis leiduvatele mängudele ja videoklippidele – selleks on kasutatud QR-koodi **4**. Siin on allikakatkendeid ja pilte, mida analüüsida, ning kontuurkaarte, mida täiendada. Töövihik on jagatud viieks osaks ning iga osa lõppu on lisatud kokkuvõtte ja põnev ülesanne **5**.

QR-koodi abil on viited nutiseadmes kergesti avatavad.

1 oma mitte-eesi rahvusest tuttava või koolikaaslasega läbi intervjuu uurimaks teie voolikku päritolu. Intervjuu lähivõtteks koosta viis küsimust, mille abil saad teie otsiooni tema päritolu, rahvusest ülevaate traditsioonide, arusaamade, kommetest tähtpäevade kohta. Kirjuta sellest intervjuust kokkuvõtte.

9. Värvi Eesti Statistikaameti koduleheküljelt saadud informatsiooni põhjal täida jaotumine.

4. Täida järgmine tabel. Arvaarv kokku: 1 313 271
Eestlased: 907 937
Venelased: 330 258
Lõulane – muud rahvused: 64 232
Punane – rahvus teadmata: 10 844

5 kokkuvõtte:
Demokraatia on rahva võim ning demokraatlikku ühiskonda iseloomustab kultuuriline, religioosne ja poliitiline mitmekesisus.
Kõikvõimulikkonnas mõeldakse vahetult ja otsustavalt, ühendused ja liitumised, mis on loodud kogunike algatusel ning koostise suvaste ruumid. Kodanike vaba algatus on lubatud üksnes demokraatlikel juhtudel.
Ajakohasest on suur roll kodanikuühiskonna tekkimisel.
Kooli rollid on vapad, efektsed, et kõik saaksid, nii õpilased kui ka õpetajad, mõistaksid selgelt vastutust, osatüki ning tegevust, mis on nende õigused ja kohustused.
Kooli õpitulemuste ülevaade on muuta õpilaste häid harjumusi.
Eesti Vabariigi tegevust mõeldakse ühe-eesilise kodanikuühiskonnaks.
Ühiskonnas: suuremad osad on kaitstud ning Eesti skandide ühine.

Kirjuta kirjäand teemal „Kool ei seisa ülejäanud ühiskonnast väljaspool“.
Enne kirjandi kirjutamist pane aga kirja olulisamad märksõnad ja ideed.

3
Kool ei seisa ülejäanud ühiskonnast väljaspool

3. Allolevatel piltidel on Jakob Hurt, Carl Robert Jakobson ja Johann Voldemar Jannsen. Kirjuta iga pildi alla õige isiku nimi ja eluaastad.

Selgita nimetatud meeste tähtsust eesti kultuuriloos.
Jakob Hurt: .....

Carl Robert Jakobson: .....

Johann Voldemar Jannsen: .....

Miks on Eesti ootariikluse taastamisel olulised järgmised kodanikuühiskondlikud ühendid?
Üks? .....

Teine? .....

Üks? .....

Teine? .....

Üks? .....

Teine? .....

Üks? .....

Teine? .....

Üks? .....

Teine? .....

Üks? .....

Teine? .....

Üks? .....

Teine? .....

Üks? .....

Teine? .....

Üks? .....

Teine? .....

§1. Erinevad rahvad ja nende traditsioonid

Mõistekaart: nimeta Eesti riigis elavaid rahvarühmi. Too kaks näidet selle kohta, kuidas Eesti on paljurahvuseline riik.

Rahvarühmad:

Eesti on paljurahvuseline riik:

1.

2.

1. Selgita, kuidas erinevad omavahel põhirahvus ja rahvusvähemus.

.....

.....

.....

EV põhiseaduse § 49 sätestab: „Igaühel on õigus säilitada oma rahvuskuuluvus.“ Uuri järgi, mis peatükki kuulub see paragrahv.

Peatüki pealkiri. ....

2. Eestis tegutsevad mitmed vähemusrahvuste ühendused: Pärnus ingerisoomlaste selts, Narvas juudi kogukond ja Narva Rootsi selts. Mis on nende ühenduste tegevuse eesmärk?

.....

.....

.....

3. Vali üks õpikus nimetatud Eestisse elama asunud vähemusrahvus (näiteks rannarootslased) või kultuurigrupp (näiteks setod). Kirjelda nende kultuuritraditsioone ning too kaks näidet, kuidas nad on mõjutanud meie kohalikku kultuuri.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Mis on UNESCO tegevuse eesmärk? Uuri lisaks internetist või entsüklopeediast.

.....
.....
.....

Nimeta kaks Eesti kultuuripärandit, mis on UNESCO kaitse all. Põhjenda, miks just need on kaitse all.

1) .....

Põhjendus: .....

.....
.....

2) .....

Põhjendus: .....

.....
.....

5. Mida saaksid teha Sina, et kaitsta Eesti kultuuripärandit?

.....
.....
.....

6. Miks on oluline õppida tundma teiste rahvaste kultuuri ja kombeid? Too selle kohta kaks näidet oma kogemusest.

Põhjendus: .....

.....
.....

Näited: .....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

7. Miks suurenes erinevate rahvaste sisseränne Eestisse pärast 2004. aastat?

.....
.....

.....
.....

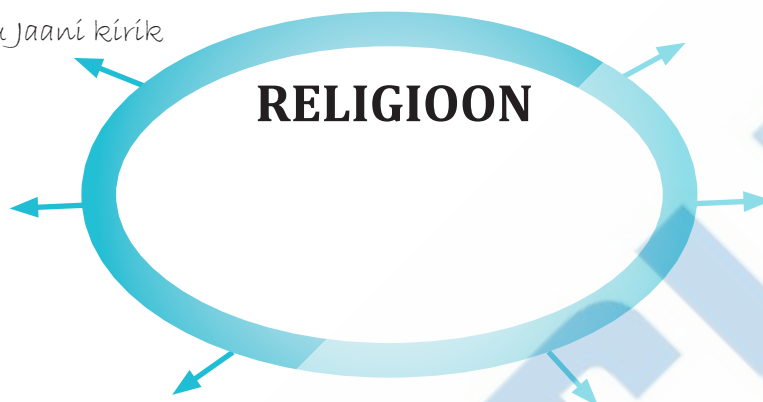
[https://
et.wikipedia.
org/wiki/
UNESCO](https://et.wikipedia.org/wiki/UNESCO)

§2. Peamised usundid Eestis

Mõistekaart: kirjuta oma sõnadega religiooni mõiste. Täienda mõistekaarti märksõnadega, näiteks mis seostub Sinul religiooniga. Nimeta ka Eestis esindatud peamisi usundeid.

Kirik, nt Tartu Jaani kirik

1. Selgita järgnevate väidete sisu.

- a) *Eesti Vabariigis on usuvabadus.*.....
.....
- b) *Eesti Vabariigis pole riigikirikut.*.....
.....

2. Loe läbi järgnevad väited. Märki, kas väide on tõene või väär. Paranda väär väide õigeks.

- a) *Jõulud, suur reede ja Eesti Vabariigi aastapäev on kiriklikud pühad ning siis heisatakse riigilipp.*.....
.....
- b) *Algselt oli kristlik kirik terviklik ja seda nimetati kreekakatoliku kirikuks.*.....
.....
- c) *Eesti alad ristiusustati 13. sajandil taanlaste, rootslaste ja sakslaste poolt.*
.....
.....
- d) *Valdav osa eestlasi kuulub roomakatoliku kiriku kogudustesse.*.....
.....
- e) *Piibel koosneb uuest ja vanast testamendist ning see on ühiseks pühakirjaks kristluses ja judaismis.*.....
.....

3. Loe tekst läbi ja vasta küsimustele.

2011. aastal külastas Eestit Tiibeti usujuht dalai-laama, kes andis „Aktuaalsele kaamerale“ intervjuu, milles rääkis, et kõik religioonid maailmas kannavad armastuse, halastuse ja sallivuse sõnumit ning ühtki religiooni ei tohiks pidada pahatahtlikuks.

Kuigi mõnikord tekivad erinevate religioonide vahel konfliktid, tuleb dalai-laama sõnul teha vahet kogu religiooni ja vaid mõne pahatahtliku inimese vahel. „Käputäis pahandusetekitajaid kasutavad religiooni nime. Tegelikult on nende eesmärgiks raha või võim, mitte usuasjad. /.../ Mõnede pahatahtlike tegude tõttu laiendatakse seda kurjuse imagot kogu religioonile ja see on täiesti vale,“ rääkis usujuht.

Ta meenutas, et rõhutas pärast 11. septembri rünnakuid USAs, et tuleb vahet teha mõne pahatahtliku moslemi tegude ja kogu islami vahel. „Ei tohi teha üldistusi kogu religioonile nagu islam. Pahatahtlikke inimesi on ka kristlaste seas, juutide, hinduistide ja budistide seas,“ märkis ta.

Teine põhjus, mis religioonide vahel konflikte tekitab, on dalai-laama hinnangul see, et inimestel pole piisavalt teadmisi teiste religioonide kohta. „Probleem on arusaamas: üks tõde – üks usk. Üksikisiku jaoks on see põhimõte täiesti hea. Terve maailma puhul ei saa aga põhimõtet „üks tõde – üks usk“ rakendada,“ ütles ta.

Dalai-laama tõi näiteks India, kus on juurdunud mitmed religioossed traditsioonid, nagu islam, kristlus, judaism. „Nüüd moodustavad indialased ühe suure rahva, kus kõik maailma suuremad religioonid elavad kõrvuti. See on selge märk, et me võime koos elada ja üksteisest lugu pidada,“ sõnas ta.

/.../

Allikas: uudised.err.ee (17.08.2011)

a) Kes on dalai-laama?

.....

b) Mis mulje Sulle selle katkendi põhjal dalai-laamast jääb? Mis Sa veel tema kohta tead või teada tahaksid? Uuri lisaks.

.....
.....
.....

c) Mis on tema sõnul põhjused, mis tekitavad eri religioonide vahel konflikte?

.....
.....
.....

d) Miks tuleb Sinu arvates olla salliv teiste inimeste usuliste tõekspidamiste suhtes? Nimeta kaks põhjust.

* .....

* .....

4. Vali üks oma kodukoha kirik ja kirjelda selle siseruume ja välisilmet.

Kiriku nimi (mis kirikuga on tegemist): .....

Siseruumide kirjeldus: .....

Välisilme kirjeldus: .....

Joonista siia pilt sellest kirikust. Kui tervet kirikut ei taha joonistada, siis võib ka olla mõni element, näiteks torn või vitraažaknad. Või jääb Sulle silma hoopis kirikut ümbritsevast surnuaiast mõni huvitav vana rist.

5. Nimeta kaks enim levinud religiooni maailmas.

Värvi tulpdiagrammi tulbad õiget värvi.

Suuremate usundite leviala maailmas:

Sinine – kristlus: 31%

Roheline – hinduism: 15%

Pruun – budism: 7%

Kollane – islam: 24%

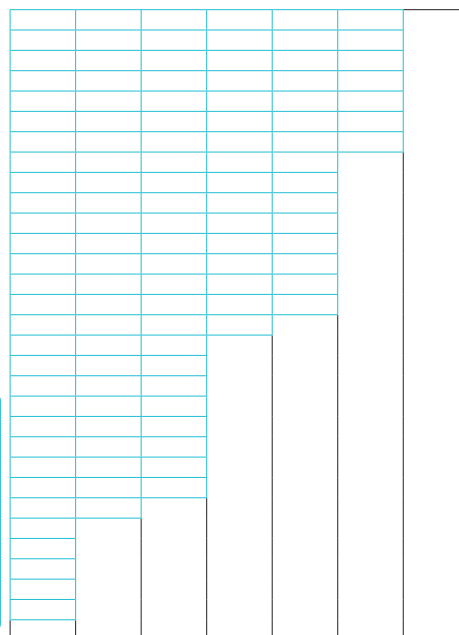
Must – erinevad maausundid: 6%

Punane – ei määratle end religiooselt: 16%

Valge – teised: 1%

Diagrammi ülesanne on esitada infot visuaalselt. Uuri lisaks Statistikaameti Koolinurgast.

Too välja kaks Sinu arvates olulist tähelepanekut, mis Sa selle statistika põhjal teha saad.

1)

2)

6. Märki ristikesega, kas iseloomulik joon või tunnus on omane kristlusele või islamile.

Iseloomulik joon	Kristlus	Islam
Pühakoda on kirik		
Sümbol on poolkuu		
Religiooni rajas Muhamed		
Sümbol on rist		
Pühakoda on mošee		
Pühakiri on koraan		
Pühakiri on piibel		
Religiooni rajas Jeesus Kristus		
Paastuaeg ehk ramadaan		

Märki foto alla, kas sellel on kujutatud mošeed või kirikut.

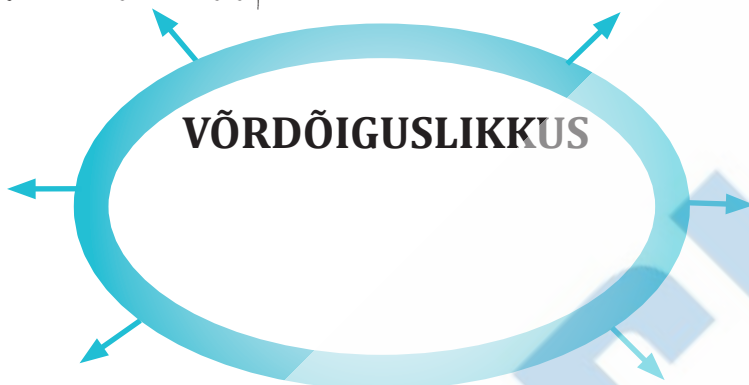
7. Keda nimetatakse maausulisteks?

.....
.....

§3. Inimeste võrdõiguslikkus ühiskonnas

Mõistekaart: kirjuta oma sõnadega võrdõiguslikkuse mõiste. Täienda mõistekaarti märksõnadega, näteks mis on Sinu jaoks võrdõiguslikkus.

Kedagi ei tohi kiusata tema rüüete pärast

1. Kirjelda Ateena linnriigi demokraatlikku valitsemiskorda.

.....
.....
.....

Täienda skeemi märksõnadega, mille leiad õpikust lk 14.

KODANIKUD

MITTEKODANIKUD

.....

.....

.....

.....

2. Kas keskaegne Euroopa ühiskond oli võrdõiguslik? Põhjenda oma seisukohta.

Seisukoht: .....

Põhjendus: .....

.....
.....

3. Uus-Meremaal said naised valimisõiguse aastal 1893, Soomes 1906. Mis aastal said Eestis naised esimest korda valimistel osaleda?

.....

Nimeta kaks põhjust, miks oli oluline, et ka naistele laienes valimisõigus.

1)

2)

4. Miks ei saa lapsed osaleda riigikogu valimistel? Nimeta kaks põhjust.

1)

2)

5. Mida tähendab diskrimineerimine?

Eesti Vabariigi põhiseaduse §12 ütleb:
Kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Rahvusliku, rassilise, usulise või poliitilise vihkamise, vägivalda ja diskrimineerimise õhutamise on seadusega keelatud ja karistatav.

Nimeta kolm tunnust, mille alusel on võimalik inimest diskrimineerida. Too kõigi tunnuste juurde üks konkreetne näide.

Tunnus: .....

Näide: .....

Tunnus: .....

Näide: .....

Tunnus: .....

Näide: .....

.....

.....

6. Kas Sinu arvates valitseb Eestis sooline võrdõiguslikkus? Too üks poolt- ja üks vastuargument.

Poolt: .....

.....

.....

Vastu: .....

.....

.....

7. Uuri lisaks ja selgita oma sõnadega, mida tähendab palgalõhe ehk palkade ebavõrdsus.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

§4. Eesti Euroopa kaardil

Kontuurkaart: märgi kaardile kõik Eesti naaberrigid, kellega meil on ühine riigipiir, ning nende pealinnad. Joonista ka nende riikide lipud (kaardi all on ruumi lippude joonistamiseks). Nimeta ja märgi kaardile kõik Euroopa Liidu riigid.

1. Allpool on toodud foto Tartu rahulepingu allkirjastamisest. Vasta küsimustele.

- Mis kuupäeval Tartu rahuleping sõlmiti? .....
- Mis riikide vahel Tartu rahuleping sõlmiti? .....
- Mis sõja Tartu rahuleping lõpetas? .....
- Kes allkirjastas lepingu Eesti poolel? .....
- Mis on Tartu rahulepingu tähtsus Eesti ajaloos? .....
- .....
- .....

2. Uuri lisaks, mida tähistatakse 24. veebruaril ja 20. augustil.

.....

.....

.....

3. Eesti Vabariik kuulub ÜRO-sse ja NATO-sse. Kirjuta organisatsioonide täisnimed ning nende tegevuse peamine eesmärk.

ÜRO täisnimi: .....

Eesmärk: .....

.....

.....

NATO täisnimi: .....

Eesmärk: .....

.....

.....

4. Mis aastal liitus Eesti Vabariik Euroopa Liiduga?

.....

Miks on kuulumine Euroopa Liitu oluline? Nimeta kolm põhjust.

1)

2)

3)

5. Selgita erinevust ID-kaardi ja passi vahel.

.....

.....

.....

Mis vanuses on ID-kaardi omamine Eesti Vabariigis kohustuslik?

.....

Mängi ka erinevaid Euroopa Liidu
teemalisi mänge internetis.

§5. Ühiskond ja inimese identiteet

Mõistekaart: kirjuta oma sõnadega ühiskonna mõiste. Täienda mõistekaarti märksõnadega, näiteks mis on Sinu jaoks ühiskond. Kellest ühiskond koosneb?

Erinevaid ameteid pidavad inimesed, nt õpetajad

1. Töö allikatega. Loe allikad läbi ja vasta küsimustele.

Allikas A / 20. jaanuar 2011

Viru maakohus karistas täna 33-aastast Heli Kesküla arvutisüsteemi ebaseadusliku kasutamise eest 928 euro suuruse trahviga. Karistust ei pöörata täitmisele, kui naine ei pane kolme aasta jooksul toime uut tahtlikku kuritegu.

/---/ Heli Kesküla süüdistatakse selles, et ta sisenes 18. oktoobril 2009 kella 17 ja 22 vahel loata endast aasta noorema naise Orkuti kontole, muutis salasõna, profiili ja kustutas sama naise Rate.ee kasutajakonto.

Allikas B / 6. märts 2011

Lõuna prefektuur käivitas kriminaalmenetluse, et selgitada kahtlusi, nagu oleks veebis kommentaare kirjutanud isik varastanud Postimehe tuntud ajakirjaniku Priit Pulleritsu identiteedi. Politsei käivitas menetluse Pulleritsu avalduse alusel, milles ajakirjanik kurtis, et keegi kasutab veebikeskkonnas erinevaid teemasid kommenteerides tema nime.

Allikas: www.õigusinfo.ee

Mis on identiteet?

.....
.....
.....

Mis on identiteedivargus?

.....
.....
.....

Esita lisaks eelpool toodutele veel üks näide võimalikust identiteedivargusest.

.....

.....
.....

2. Nimeta kaks võimalust, kuidas saab kooliõpilane ennetada identiteediröövi.

1)

2)

Mis on esimesed sammud, mida pead astuma, kui avastad, et Sinu identiteeti on kuritarvitatud?

.....
.....
.....
.....

3. Too kaks näidet avalike ja kaks näidet konfidentsiaalsete ehk salastatud andmete kohta.

Avalikud andmed:

1)

2)

Konfidentsiaalsed andmed:

1)

2)

4. Nimeta kaks põhimõtet, millest tuleb lähtuda internetipanga salasõna valikul ja koodikaardi kasutamisel.

1)

2)

5. Nimeta tegevusi, mida on võimalik teha virtuaalkeskkonnas järgmistes valdkondades.

Riigi valitsemine: .....

.....

Kultuuri tarbimine: .....

.....

Majandus: .....

.....

6. Kas on lubatud nalja pärast saata sõbra telefonist tema nime alt tekstisõnumit? Põhjenda oma seisukohta.

Seisukoht: .....

Põhjendus: .....

.....

.....

7. Mis on esimesed sammud, mida pead astuma, kui avastad, et keegi on Sinu telefoni halbadel eesmärkidel kasutanud?

.....

.....

.....

.....

Tehnoloogia ja innovatsioon. Ülesanne „Info jagamine”. Vaata õpetlikku klippi ning seejärel lahenda videoga seotud ülesanne.

allikas: <http://labivadteemad.weebly.com/>

